

PREHISTOIRE EUROPÉENNE, Liège, volume 1, septembrie, 1992 – volume 7, juillet, 1995

Între numeroasele inițiative ale Serviciului de Preistorie al Universității din Liège se numără și editarea, începând din septembrie 1992, sub coordonarea profesorului Marcel Otte, a unei noi reviste : *Préhistoire Européenne*. Noua publicație își propune să contribuie la o „difuziune rapidă a informațiilor asupra civilizațiilor preistorice“ (paleolitice, mezolitice, neolitice) și să găzduiască în paginile sale studii pe teme generale care pot facilita „comparații supraregionale și interpretări cu caracter istoric și antropologic“.

Meritul acestei noi publicații de specialitate este acela de a fi reunit în comitetul său de redacție specialiști de marcă din întreaga Europă (inclusiv din țările sud-estice), din SUA și Japonia, garanție a unei realizări științifice de excepție. Pentru România din acest comitet fac parte Vasile Chirica (pentru paleolitic) și Gheorghe Lazarovici (pentru neolitic).

Rândurile de față se doresc doar o semnalare a unui periodic care, încă de la primele numere, promite a fi un instrument de lucru valoros pentru istoricii din întreaga lume. De aceea nu ne propunem o prezentare a fiecăruia dintre articolele cuprinse în primele șapte numere care, oricât de sintetic ar fi realizată, n-ar putea înlocui interesul pentru o lectură integrală. Ne limităm doar a sublinia abordarea pluridisciplinară în încercarea de a clarifica diverse probleme controversate ridicate de evoluția umană începând din paleoliticul inferior și până în neolitic. Salutară este, din punctul nostru de vedere, publicarea în spațiul acestei reviste a unor studii legate de zona fostă sovietică (Ucraina, Crimecia, Siberia) materiale abordabile până în prezent doar pentru cunoscătorii de limbă rusă.

Ne face plăcere să remarcăm faptul că activitatea cercetătorilor români în comitetul de redacție se reflectă încă de la primele numere în sumarul revistei. Cu două excepții în fiecare număr sunt publicate materiale semnate de către nume de marcă ale cercetării românești : Al. Păunescu, S. Marinescu-Bîlcu, M. Cărciumaru, V. Chirica, C. M. Mantu. Unele din aceste studii au fost elaborate în colaborare cu specialiști sau echipe de cercetare interdisciplinară din străinătate.

Interesant de menționat este faptul că ilustrația copertei a patru din cele șapte numere este asigurată de piese provenind din țara noastră și care apar în materialele publicate de specialiștii români.

O abundență de informații și mai ales de idei noi, într-o perspectivă transregională, recomandă revista „*Préhistoire Européenne*“ situând-o printre cele mai bune publicații de specialitate ale sfârșitului de secol XX.

Senica ȚURCANU

MICHEL TOUSSAINT, ANGELIKA BECKER, MONIQUE BURHENNE, JEAN-MARIE CORDY, ETIENNE GILOT, JEAN HEIM, ETIENNE JUVIGNÉ *LE TROU JADOT À COMBLAIN-AU-PONT (PROVINCE DE LIÈGE, BELGIQUE). PALÉOÉCOLOGIE ET ARCHÉOLOGIE D'UN SITE DU PALÉOLITHIQUE SUPÉRIEUR RÉCENT*, E.R.A.U.L., 58, 1993, Liège, 92 p.

În prestigioasa serie E.R.A.U.L. (Études et Recherches Archéologiques de l'Université de Liège) numărul 58 este consacrat monografiei *Le Trou Jadot à Comblain-au-Pont (Province de*

Liège, Belgique) cu subtitlul *Paléocéologie et archéologie d'un site du Paléolithique supérieur récent*. Lucrarea prezintă cercetările interdisciplinare efectuate între 1982–1983 de o echipă cuprinzând specialiști de la muzeul local Ourthe-Ambève (M. Toussaint, A. Becker), Universitatea din Liège (M. Burhenne, J.M. Cordy, E. Juvigné) și Universitatea Catolică din Louvain (E. Gilot, J. Heim).

Grotă Jadot se găsește la periferia impozantului masiv de calcare dolomitice numit „Tartines” la aproximativ 750 m de confluența râurilor Ourthe și Ambève, la Comblain-au-Pont, provincia Liège, fiind practic o îngustă cavitate carstică, cu o intrare parțial acoperită având deschiderea spre sud-vest.

Cercetările efectuate au relevat existența aici a 5 unități stratigrafice datând din ultima oscilație temperată a tardiglaciului (Alleröd). Această cavitate carstică a livrat pentru prima oară în Belgia o bogată faună de rozătoare datată cu C^{14} în oscilația majoră a tardiglaciului. Aportul materialelor descoperite aici este foarte important deoarece permite umplerea vidului stratigrafic dintre Dryas II și Dryas III (definite foarte bine în urma cercetărilor efectuate în alte groti).

Pornind de la studiul micromamiferelor, J.M. Cordy și M. Toussaint aduc câteva precizări bio și cronostatigrafice deosebit de interesante permițând stabilirea faptului că această oscilație – pentru prima oară surprinsă în mediul carstic belgian – se poate subdiviza în 3 faze climatice distincte.

Pe aceeași linie, analizele polinice (efectuate de J. Heim) și cele sedimentologice (efectuate de M. Burhenne) furnizează noi amănunte în măsură a contribui la clarificarea condițiilor climatice care au prevalat în momentul depunerii diferitelor unități, fiind chiar decisive pentru analiza unor segmente (ca de ex. unitatea A) în cazul cărora alte metode au dat rezultate interpretabile.

Întregind demersul interdisciplinar, studiul lui E. Juvigné analizează prezența cenușii vulcanice de la Laacher See (Maria Laach) în depunerile din grotă Jadot. Este vorba de un vulcan ce a erupt violent în pleistocenul superior, cenușa sa regăsindu-se de la Marea Baltică în Italia nordică și din Germania orientală în regiunea pariziană. Cunoscându-se data aproximativă a erupției, cenușa vulcanică depusă în straturile aduse la lumina zilei în grotă Jadot devine un reper stratigrafic util.

J.M. Cordy și M. Toussaint semnează și un alt studiu care analizează resturile marilor vertebrate din straturile superioare ale groti. Pentru paleoliticul superior recent aceste mărturii sunt sărace. Puținele fragmente osoase recuperate indică prezența unei faune de tip „alpin” cu capre sălbatice și marmote. Depozitele superioare conțin o faună destul de bogată, tipică holocenului, cuprinzând vestigii osoase din epoci diverse.

Singura dovadă a prezenței umane în paleoliticul superior recent în această grotă o constituie descoperirea unui mic atelier de debitaj în carourile C6 și C7, la aproximativ 3 m adâncime, în stratul CGM (atribuit începutului oscilației Alleröd). De formă ovală, cu axa mare orientată nord-est, acest mic atelier – a cărui grosime este de 15 cm – se întinde pe o suprafață ce nu depășește $\frac{1}{2}$ m².

Ultimul studiu semnat de M. Toussaint și A. Becker cuprinde tipologia materialului litic descoperit și o încercare de reconstituire a blocului de silex debitat în micul atelier din grotă (remontaj). Cu excepția unei lame mari atelierul nu conține decât elementele aparținând unui singur bloc de silex a cărui cioplire totală nu a necesitat, după părerea autorilor, decât maxim 10 minute. Cei doi specialiști au putut stabili forma și dimensiunile inițiale ale blocului brut. Au reconstituit, de asemenea, toate gesturile cioplitorului paleolitic de la eliminarea cortexului (blocul nefiind prelucrat pe locul scoaterii sale din carieră) până la ultima piesă litică extrasă. Remontajul principal cuprinde 91 de artefacte (din totalul celor 267 descoperite), iar cel secundar, corespunzând unei faze de „reîmprospătare” a uneia din muchiile longitudinale ale nucleului,

doar 12 piese litice. Procentul pieselor ce se inserează în ansamblul remontajelor este de 45,9%. Această valoare poate fi considerată foarte ridicată dacă avem în vedere faptul că elementele neracordabile (163) au toate o lungime maximă inferioară celei de 25 mm.

Din punct de vedere tipologic, extrema raritate a uneltelor descoperite nu permite o încadrare culturală sigură.

Prin dimensiunile sale reduse și poziția sa grota Jadot prezintă caracteristici generale distincte de cele ale celor mai multe așezări mari aparținând paleoliticului superior recent ca Chaleux, Verlaine sau Presle. Toate elementele conduc la interpretarea descoperirii ca o haltă temporară utilizată cu ocazia vânătorii sau a recoltatului la începutul oscilației Alleröd într-un moment în care optimum climatic nu era încă atins.

Monografia grotii Jadot cuprinzând activitatea de cercetare a unor specialiști belgieni de valoare se constituie într-un model de abordare interdisciplinară și exhaustivă precum și într-un instrument util pentru aprofundarea realităților – încă nu foarte bine cunoscute – ale oscilației Alleröd.

Senica ȚURCANU

IONEL CÂNDEA, VALERIU SÂRBU, *ISTORICUL ORAȘULUI BRĂILA DIN CELE MAI VECHI TIMPURI PÂNĂ LA 1540*, Brăila, Muzcul Brăilei, 1993, 94 p. + XLIV planșe.

Cei doi renumiți specialiști de la Muzeul Brăilei și-au împărțit munca pentru finalizarea acestei lucrări după cum urmează : *Zona Brăilei până la anul 1000 d. Hr.* – cuprinzând *I. Cadrul natural și II. Zona Brăilei în milenii IV î. d. Hr. – I d. Hr.* – a revenit lui Valeriu Sârbu, iar *Brăila de la anul 1000 la anul 1540* – subsumând *III. Realități demografice în zona Brăilei în sec. X–XIV și IV. Evoluția vieții economice a Brăilei și a zonei înconjurătoare în sec. X–XVI* – s-a concretizat sub semnătura lui Ionel Căndea.

Anexa cuprinde o listă a descoperirilor monetare făcute la Brăila în cadrul cercetărilor arheologice desfășurate în perioada 1986–1994 (*sic* !). Cele 44 de *Ilustrații* vin să argumenteze prin imagine ideile susținute de către autori în text. Sunt prezentate piese de inventar arheologic, de la cele aparținând fazei Giulești a culturii Boian până la obiecte ceramice datând din secolele XVI–XVII, la care se adaugă o serie de planuri și hărți.

În elaborarea lucrării cei doi autori au utilizat o bogată și variată bibliografie. Numărul redus de pagini este, în cazul lucrării prezentate aici, înșelător. Prejudecata că o temă de o asemenea amploare se poate trata doar într-un număr mare de pagini este dezmințită de această dată de marea concentrație de informație și de rigoarea „matematică” ce caracterizează lucrarea.

În *Prefață* cel care o semnează, binecunoscutul între specialiști Petre Diaconu, observa, în maniera-i caracteristică, faptul că cei doi autori „și-au aplecat luarea aminte tocmai asupra acelei părți din trecutul Brăilei, care n-a intrat în preocupările prof. Constantin C. Giurescu”, referindu-se, de bună seamă, la structura lucrării *Istoricul orașului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi* (București, 1968).

Prin *Istoricul orașului Brăila din cele mai vechi timpuri până la 1540*, datorată celor doi devotați slujitori ai săi, Muzeul Brăilei – după cum se precizează și în *Cuvânt înainte* semnat de către directorul Muzeului, Ionel Căndea – „împlinește un mai vechi gând al său – inițierea unei colecții sub genericul *Istoricul orașului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi*”. Marcând un început, cu atât mai mult trebuie ca această lucrare să atragă atenția. Prezentarea de față se